

печити захищеність статей бюджету бібліотек щодо придбання книжкових і періодичних видань, електронних документів; удосконалити нормативно-правову та технологічну базу діяльності бібліотек усіх рівнів. Особливу увагу слід приділити обласним універсальним науковим бібліотекам як базовим центрам для впровадження інновацій.

Тільки комплексні дії, більш широке партнерство і підтримка з боку влади, депутатського корпусу та громади дозволять бібліотекам розвиватися на новому підґрунті – науково-технічному, інноваційному,

творчому, що забезпечить реальну можливість їх трансформації в сучасні, дієздатні, необхідні суспільству заклади культури.

Редколегія журналу «Бібліотечна планета» і вся бібліотечна спільнота вітають колег із Миколаївської ОУНБ ім. О. Гмирьова з 130-річчям від дня заснування їхньої бібліотеки та бажають невичерпної енергії й наснаги у праці, спрямованій на розквіт української культури!

**Ю. Амелченко, директор
Одеської обласної універсальної
наукової бібліотеки ім. М. Грушевського,
заслужений працівник культури України**

БІБЛІОТЕКА ПРОТИ САМОТНОСТІ

«САМОТНІСТЬ і відчуття, що ти нікому не потрібний, – найжахливіший вид злидарства». З цими словами Матері Терези перегукується вислів Т. Шевченка: «Світ, бачся, широкий, та нема де прихилитись в світі одиноким».

Прагнучи допомогти самотнім людям і водночас виконуючи свою місію – духовно збагачувати життя громади, бібліотеки Одеської області протягом багатьох років успішно реалізують проект «Бібліотека проти самотності». Ініційований ОУНБ ім. М. Грушевського, проект із часом був розширений і доповнений радою директорів обласних бібліотек та ЦБС. Його головним девізом є: «Бібліотека – центр спілкування», адже саме спілкування й уваги дуже часто, через різні причини, не вистачає багатьом мешканцям міст і сіл.

Працюючи над проектом, бібліотеки мали на увазі не тільки літніх людей, осіб з обмеженими фізичними можливостями, а й підлітків, зважаючи на те, що ця проблема стосується й юних громадян. Так, на юнацьких форумах в Інтернеті можна прочитати таке: «Самотність – це коли e-mail є, а листи розсилає тільки сервер розсилки». Саме підлітки й молоді люди, яким бракує спілкування та розуміння, знаходять друзів у сумнівних чатах, навіть на сайтах самотності, а потім суспільство втрачає майбутніх Патонів чи Ейнштейнів.

Проект «Бібліотека проти самотності» складається з трьох блоків, що розраховані на роботу бібліотек із літніми читачами, юнацтвом, дітьми. Ці категорії включають і людей із фізичними обмеженнями, які є повноправними членами суспільства та мають відчувати увагу до себе.

Проект реалізується за такими провідними напрямками: правова допомога, створення аматорських об'єднань, проведення різнопланових цільових масових заходів. Одна з його головних цілей – допомога в досягненні порозуміння між старшим і юним поколіннями.

Враховуючи соціальну значимість проекту, до його виконання долучилося багато добровольців –

волонтерів, які ведуть роботу гуртків, відвідують на дому тих, що не можуть прийти до бібліотеки, організують та проводять соціокультурні заходи. До речі, у радах бібліотек збільшилася кількість і людей похилого віку, і юнацтва. А найважливішим у цьому проєкті є те, що діяльність бібліотек спрямовано на щоденну роботу з названими групами людей, а не на проведення одноразових заходів на честь Дня людей похилого віку чи Дня молоді.

Усі бібліотеки Одеської області активно і творчо співпрацюють у межах проєкту з соціальними службами, школами, клубними закладами. Партнерство бібліотек і клубів укріпилося ще й завдяки оглядам-конкурсам, що ініційовані ОУНБ ім. М. Грушевського і проводяться один раз на два роки.

Ряд прикладів діяльності бібліотек у конкретних районах дають можливість побачити цілісну картину повсякденної роботи в рамках реалізації проєкту. Так, у Балтській і Котовській ЦБС діє місцева програма відвідування вдома ветеранів «Волонтерство без кордонів», в Овідіопольській ЦБС щомісяця відбуваються бесіди психолога і презентації книжкових виставок «Щоб не почувати себе в світі самотнім».

Традиційним і систематичним є проведення разом із клубними закладами вечорів відпочинку людей похилого віку, ветеранів у Котовській, Саратській, Біляївській ЦБС. Години спілкування – щотижневі заходи, присвячені обговоренню книг, серіалів, знятих за сюжетами літературних творів, традиціям підготовки до свят, новим кулінарним рецептам, порадам народної медицини тощо, проводять бібліотеки Березівської, Татарбунарської ЦБС. Завжди викликають інтерес популярні в минулому заходи із вшанування трудових династій земляків.

«Вивчай історію родини. Тобі є чим пишатись!» – такий заклик привертає увагу молоді в бібліотеках. І відгук у серцях молодих таки знайдено. Савранська, Кодимська, Великомихайлівська, Іванівська центральні бібліотеки вже зібрали багато сімейних розвідок, що є безцінними краєзнавчими документами. Спільні вечори відпочинку, вечори зустрічей молоді з

ветеранами – це традиція і повсякденність, але кожного разу свято.

Яскраві заходи, об'єднані загальною назвою «Мої роки – це не тягар життя, це – досвід, мудрість, відкриття», проведено в бібліотеках Тарутинської, Ширяївської, Фрунзівської ЦБС.

На спілкування молоді й ветеранів спрямовано цільові заходи, під час яких висвітлювалася тема Великої Вітчизняної війни, військової звитяги («Українські фронти і Велика Перемога», «Друга світова завершена: ціна Перемоги»), відзначалося 70-річчя героїчної оборони Одеси.

Правової допомоги потребують різні категорії мешканців регіону – пенсіонери, безробітні й бездомні, молодь, яка ще не знайшла свого місця в житті, та діти. Цю допомогу надають усі бібліотеки області завдяки системі центрів інформації, які повідомляють про діяльність органів влади та місцевого самоврядування.

В ОУНБ ім. М. Грушевського разом із Головним управлінням юстиції в Одеській області відкрито консультативний пункт безкоштовної юридичної допомоги для малозабезпечених громадян. Досвідчені юристи управління кваліфіковано складають скарги або позови, роз'яснюють закони, а працівники відділу юридичної літератури Бібліотеки надають відповідну літературу, здійснюють, за необхідності, пошук в Інтернеті.

Для дітей бібліотеки організували правові майданчики, для юнацтва – проводять ігри ерудитів із питань права під девізом «Закон суворий, але це – закон».

Створення клубів при книгозбірнях – не новина. Проте бібліотеки Одещини наповнюють ці об'єднання новим змістом, який зацікавить різні групи користу-

вачів. Тут активно діють клуби: «Книжкова лікарня», «Поезія – моє призначення», «В нашій гавані народжуються поети», «Господарочка», «Вишивальниця», «Від Нефертіті до Роксолани люблю любовні я романи», «Молоді козачата», «Бригантіна підіймає паруси», «І Шерлок Холмс, і “менти” – для мене приклад назавжди», «Я стану магом доброти і знань». Так, у клубі «Книжкова лікарня» активно практикуються методи бібліотерапії. На його засіданнях, залежно від проблеми конкретної людини, обговорюються і добираються книги й різножанрова музика, які б їй допомогли, полегшили моральний та психологічний стан, підказали шляхи виходу з конкретних критичних ситуацій. До списків літератури (з 5–7 джерел) можуть входити художні, філософські твори, збірки поезії, афоризмів (крилатих виразів), книги із серії «Жизнь замечательных людей», видання з психології, мемуари відомих особистостей тощо. При цьому бібліотекарі намагаються враховувати літературні уподобання особи, ненав'язливо розвивати її читацьку культуру тощо. До засідань клубу обов'язково залучаються медики, психологи, працівники соціальної служби.

Для дітей новим стимулом до відвідання бібліотеки стали розважальні заходи. У цьому напрямі плідно працюють бібліотеки м. Котовська, де діти, які живуть на околиці міста, збираються не в дворівні ватаги, а в ігрові команди, беручи участь у заходах книгозбірень.

Робота з реалізації проекту «Бібліотека проти самотності» продовжується. Тому підсумки підбивати рано, адже, на жаль, у світі поки що є і самотні, й обездолені. А бібліотека – це гавань, куди, прагнучи позбавитися самотності, можна завітати та знайти допомогу у вирішенні своїх проблем, зустріти однодумців, людей, близьких за інтересами.

БІБЛІОТЕКА В ПРАВОВОМУ ПОЛІ

*Н. Розколуна, учений секретар
Державного закладу
«Національна парламентська бібліотека України»*

ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕРЕЖІ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК В УКРАЇНІ

ВІДПОВІДНО до ст. 21 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «права громадян України, підприємств, установ і організацій на бібліотечне обслуговування забезпечуються створенням мережі бібліотек та різноманітністю їх видів, безкоштовністю основних бібліотечних послуг» [2]. Однак у цьому законі саме поняття «бібліотечна мережа» не визначено.

У різні періоди нашої історії бібліотечна мережа формувалася відповідно до наявної системи управління бібліотечною справою та адміністративно-територіального поділу. Так, у 50-ті рр. минулого століття її розглядали як сукупність бібліотек країни, області, району і місцевості [16]; у кінці 1970-х – як сукупність бібліотек, об'єднаних на основі спільних завдань і єдиного керівництва [13]; сьогодні, на думку науковців, це об'єднання бібліотек, котрі відрізняються за ознака-

ми, серед яких – належність до певної території, засновника, галузі [9].

В Україні існує кілька мереж бібліотек: публічних, НАН України та галузевих академій наук, вишівських, шкільних тощо. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», вони складають бібліотечну систему країни [2].

Оскільки саме публічні бібліотеки покликані забезпечити всім категоріям населення вільний доступ до інформації та знань, питанню організації мережі публічних бібліотек приділяється особлива увага. У переважній більшості

